

innhold

Tøffe klimamål

Oslo kommune må slite for å nå målene for utslipp av klimagasser.

Side 4

Barentshavet sårbart

Barentshavet kan internasjonalt få status som særlig sårbart, foreslår Veritas i en rapport. Norge vurderer å fremme kravet for FN.

Side 5

Skeptisk til Sylene-vern

Botaniske interesser og samiske kulturminner er begrunnelse for vern av Sylene og Hyllingsdalen, men enkelte røster er skeptiske.

Side 6

Steensnæs avviser kritikk

Statsråd Einar Steensnæs avviser at olje- og energidepartementet har gjort noe kritikkverdig i forbindelse med avgjørelsen om ilandføring av gass til Aukra.

Side 7

EUs hodebry

Miljølover og miljøtiltak har vært en viktig del av forhandlingene mellom EU og de ti nye medlemslandene.

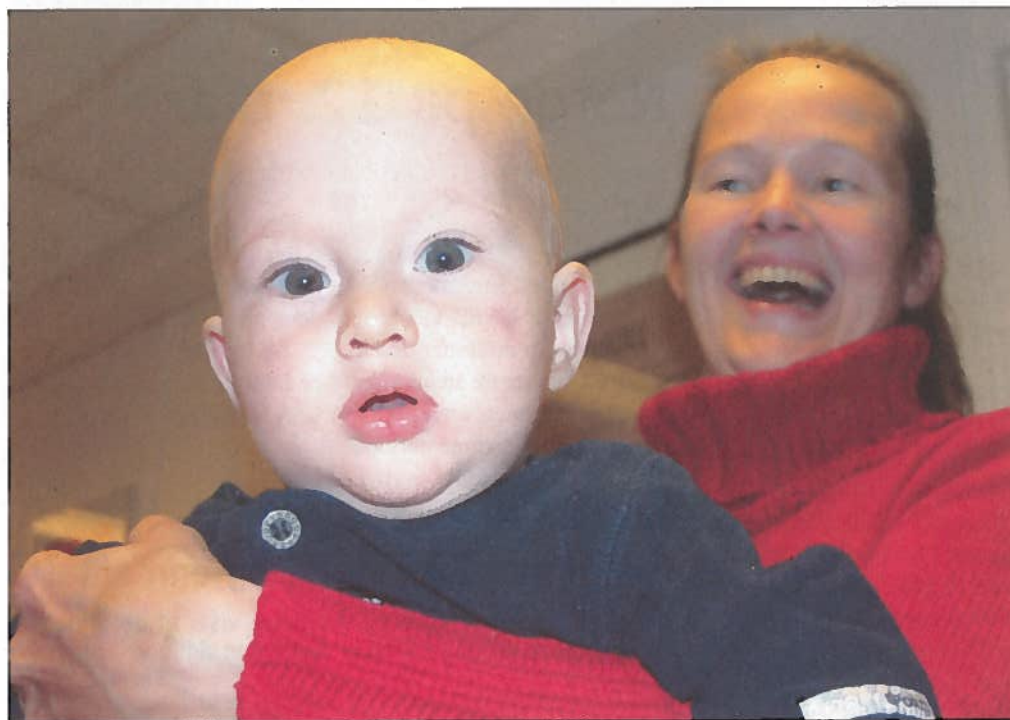
Side 8

Arter i nød

800 arter mangler totalt beskyttelse i form av reservat.

Side 10

Fremtiden i våre hender øker mest

Aksjonsansvarlig Carin Leffler i Framtiden i våre hender (FIVH), her med sønnen David, har god grunn til å være blid. FIVH fikk flest nye medlemmer i fjor. (Foto: Tone Mikalsen)

Miljøvernorganisasjonene surfer på en grønn bølge og får stadig flere medlemmer. Framtiden i våre hender fikk 1699 nye medlemmer i 2003 og troner på toppen som Norges største miljøorganisasjon med sine 20 113 medlemmer. Norges Naturvernforbund er den eneste miljøorganisasjonen som mister medlemmer.

Side 3

leder

Viktig skritt

Kyoto-avtalen henger i en tynn tråd. 121 land og EU har ratifisert - formelt godkjent - avtalen. Likevel vil den ikke tre i kraft før parlamentet i Russland sier ja. Ingen har helt oversikt over hva som skjer i Russland. Motstanderne av Kyoto-avtalen mener avtalen vil begrense veksten i russisk økonomi. Verdens Naturfond WWF beskylder på sin side en av president Putins rådgivere for å motta millioner i bestikkelser fra amerikansk oljeindustri.

Sjansen for at Russland ratifiserer, er nok likevel større enn sjansen for at de ikke gjør det. Men russerne har det ikke travelt.

Likevel er det ingen grunn for andre land til å vente med å sette i verk tiltak.

EU-landene har da heller ingen planer om å vente på russerne. De er i gang med sitt eget system for kvotehandel, selv om ikke alle landene er helt i rute på hjemmebane. Handelen starter for fullt fra første januar neste år.

Også i det norske Miljøverndepartementet er man i gang med arbeidet for et norsk kvotesystem. I Norge vil imidlertid bare 10 prosent av utslippene omfattes av systemet, etter at miljøvernminister Børge Brende inngikk en lite ambisiøs avtale med prosessindustrien.

Kyoto-avtalen omfatter utslipp i perioden 2008 til -12. Å få i gang kvotehandelen fra neste år, vil bidra med nyttig kunnskap frem mot denne perioden. Enda viktigere er det kanskje at nettopp dette kan bidra til at Russland ratifiserer. Hvis ikke risikerer landet å gå glipp av attraktive investeringer - og russerne kan miste muligheten til å selge utslippskvoter til andre land.

Mer sykkel(akrobatikk), takk

En gigantsykkel prydet Stortorget i Oslo i forrige uke. I samarbeid med blant andre Sosial- og helsedirektoratet, Statens vegvesen og Dagsavisen arrangerte Norges Naturvernforbund en rekke aktiviteter i forbindelse med sykkeluka.

— Sykling er miljøvennlig og sunt. Nå må det også bli enkelt og trygt, sier Naturvernforbundets kampanjeledere Elin Tyse og Stine Thomassen.

De lot ikke anledningen gå fra seg til å stille politiske krav.

— Politikerne er enig i at det er nødvendig å legge mye bedre

Ludvig Storvik underholdt med sykkelakrobatikk.

til rette for syklende og gående, men nå må gode ord følges opp med gode planer, og de må

sørge for penger til penger til gang- og sykkelveier, understreker de to.

Norge på 12. plass

Norge kommer på 12. plass blant bidragsyterne til FNs miljøprogram, UNEP.

Norge ga i 2003 2,15 millioner dollar - om lag 15 millioner norske kroner - til UNEP. Totalt har Norge gitt 5,8 millioner dollar til UNEP de siste tre årene, viser miljøprogrammets årsrapport. Danmark har i samme periode gitt 6,4 millioner dollar, Sverige

6,8 millioner, mens Finland er mest generøs av de nordiske landene med 8,4 millioner dollar.

De tre største bidragsyterne er henholdsvis Storbritannia, USA og Tyskland.

Vi har mer lønnsom skog enn antatt

En undersøkelse foretatt av Skogforsk viser at de tilgjengelige skogressursene i Norge er større enn tidligere antatt.

De såkalte nullområdene, det vil si områder der kostnadene ved å drive ut tømmeret er større enn salgsverdien av tømmeret, utgjør en mindre andel av det produktive skogarealet enn tidligere undersøkelser har vist.

Resultatene viser at nullområdene med stor sannsynlighet er under 5 prosent av det totale skogarealet i Norge. Tidligere er

det anslått at disse områdene har utgjort mellom 6 og 19 prosent av arealet, avhengig av hvilke priser og kostnader en har lagt til grunn.

Dette betyr at det er mulig for skogeierne å tjene penger på en større del av det vanskelige skogsterrenget, skriver Skogforsk i en pressemelding.

Lyn-resirkulering

De står innerst i skapet. Ingen vil drikke av dem. Og ingen vil kaste dem.

Vi snakker om de skadde krystallglassene. Og nå foreslår den svenske avisa Dagens Nyheter at du skal ta med deg glassene til glassliperen. 70 svenske kroner koster det å slippe glasset jevnt igjen. Og for 55 kroner kommer den avknekte stetten tilbake på plass.

Avisen har også prøvd å få glassliperen til å gjøre et matt glass blankt igjen, men dette ble ikke anbefalt av hensyn til miljøet. Tidligere gjorde syrebadsusen med slike glass. Noen anbefaler imidlertid å behandle matte glass med fin sand, eller du kan forsøke å polere glasset med vaskemiddel.

FIVH øker mest

Miljøvernorganisasjonene surfer på en grønn bølge og får stadig flere medlemmer. Størst økning i fjor hadde Framtiden i våre hender (FIVH) som fikk 1699 nye medlemmer.

STONE MIKALSEN
tmi@naturvern.no

Framtiden i våre hender er svært fornøyd med å trone på toppen som Norges største miljøorganisasjon.

— I fjor hadde vi 20 113 medlemmer. For to år siden var tallet 18 414, opplyser markedsansvarlig Øivind Løtveit i Framtiden i våre hender.

Han sier at man må ti år tilbake for å finne tilsvarende høye tall for FIVH.

— De to siste årene har vi hatt en god økning i antall medlemmer, noe en aktiv vervekampanje er årsaken til. Bare i fjor ble det vervet 3270 medlemmer. I tillegg ser der ut til at folk liker det vi gjør og reagerer på forbrukersamfunnet, sier Løtveit.

— WWF HAR STORT POTENSIAL

Seniorrådgiver Tor Traasdahl i WWF er også tilfreds med fjoråret. For miljøorganisasjonen økte fra 3200 til 4844 betalende medlemmer.

— Vi har jobbet konsekvent med verving av nye medlemmer. I tillegg viser statistikk at vi har vært 30 prosent mer i media, sier Traasdahl. Han tilføyer at WWF også har fått faste medlemmer til å gi mer penger til organisasjonen.

— Dette medførte at vi økte kontingentinntektene fra knapt 800 000 til 1,8 millioner kroner, sier Traasdahl.

Han tror at WWF fremdeles ikke har utnyttet sitt potensial når det gjelder antall medlemmer.

— Spørreundersøkelser viser at vi har stor tillit blant folk. I

Guri Tajet, Carin Leffler med sønnen David, Øivind Løtveit, Arild Hemstad, Stian Trogstad, Liv Thoring og Steinar Lem i Fremtiden i Våre Hender er den mest populære miljøorganisasjonen med sine 20 113 medlemmer. (Foto: Tone Mikalsen)

tillegg er logoen vår meget godt kjent - på verdensbasis faktisk den 14. mest kjente logoen - etter korset og Coca Cola, forteller Traasdahl.

GREENPEACE ØKER

Greenpeace har også medvind. Kampanjeleder Truls Gulowsen har ikke de endelige tallene klare, men anser økningen av medlemmer til å ligge rundt 1000.

— Vi har drevet aktivt vervearbeid og det forklarer mesteparten av økningen. For tre år siden drev vi ikke med aktiv verving i hele tatt, påpeker han.

— Kjøper seg god samvittighet

Forsker Runar Døving ved Statens Institutt for forbruksforskning tror medlemsøkningen til miljøorganisasjonene skyldes at folk kjøper seg god samvittighet.

— Verden er opptatt av miljøvern, særlig de med høy inntekt og høy utdanning. Men det er ingen dramatisk medlemsøkning. Økningen kan også skyldes at utdanningsnivået øker, sier Døving.

Gulowsen tror også medlemsøkningen skyldes at de markerer seg i saker. Eksempler på det er oljevernberedskap og havmiljø.

Natur og Ungdom har økt medlemsmassen sin med om lag 300 medlemmer sammenlignet med 2002. De forklarer økningen med verving og god profilering av seg selv i media.

NATURVERNFORBUND I MOTVIND

Norges Naturvernforbund (NNV) har også drevet en aktiv vervekampanje og har fått mange nye medlemmer, men i mot-

setning til de andre miljøorganisasjonene, har NNV har mistet flere enn de har vervet. Naturvernforbundet er den eneste miljøvernorganisasjonen som går tilbake. Mens NNV i 2002 hadde 18 304 medlemmer, viste fjorårets tall "bare" 17 215. Ifølge organisasjonssjef Jan Vevatne er det for tidlig å si noe om årsaken, men han tror forklaringen er at Naturvernforbundet har en medlemsmasse som blir stadig eldre.

—Vi kommer til å satse mye framover på å verve unge folk og familier, sier Vevatne.

notiser

Tøft for Oslo å nå klimamål

Oslo kommune har en formidabel jobb foran seg hvis de skal klare å nå målene for utslipp av klimagasser.

OYSTEIN BERNTZEN
fmh@fmh.no

Oslo kommune hadde i perioden 1991 til 2001 en økning i klimagassutslipp på 12,6 prosent. Halvparten av denne økningen skyldes veitrafikk. Blant landets ti største kommuner får hovedstaden dermed andreplass på verstringen. Målene i den foreslåtte klimahandlingspakken for Oslo, Akershus og Buskerud innebærer ingen økning i utslipp fra mobile kilder, en reduksjon i energibruk til oppvarming med minst 35 prosent, samt en reduksjon av utslipp fra avfallsdeponier og annen sluttbehandling av avfall med 30 prosent. De tre delmålene tar utgangspunkt i utslippstallene for 1997. Hand-

Halvparten av økningen i klimagassutslipp i Oslo skyldes veitrafikk.

lingspakken har vært ute på høring og skal til politisk behandling i de tre fylkene.

TROR PÅ MÅLENE

Miljøvernleder Guttorm Grundt har dette å si om økningen:

— Det er 11,6 prosent for mye!

Selv om Grundt anslår en fortsatt økning i de neste to til tre årene, har han tro på at Oslo

skal kunne nå kommunens og Kyoto-protokollens mål om utslipp som er maksimalt én prosent høyere enn 1990-nivå.

— Kommunen har startet et program for miljøsertifisering av alle kommunale virksomheter innen tre år, og en slik bevisstgjøring skal kunne bidra til at vi når målene. Vi ønsker også en fordobling av fjernvarmenettet i Oslo-regionen. Sammen med til-

takene i klimahandlingspakken for Oslo-regionen skal dette bidra til at vi når klimamålene, sier Grundt.

MER BIOENERGI

Grundt forutsetter imidlertid at staten kommer sterkere på banen.

— Oljenasjonen Norge må innse at tiden er inne for å legge om energibruken fra olje til større andel biobrensel. Staten sitter med nøkkelen. Den må pålegge oljeselskapene å stille til rådighet biodrivstoff, slik det er i resten av Europa, og gjennom bruk av avgifter stimulere til at dette blir etterspurt i markedet. Det er et paradoks at Statoil selger biodrivstoff på egne bensinstasjoner i Sverige, men ikke i Norge.

FOR VAGT

Bellona og Naturvernforbundet i Oslo og Akershus er i sine høringsuttalelser positive til regionens visjoner om langsiktig bærekraftighet og målene om å redusere utslippene i tråd med Kyoto-protokollens krav. De etterlyser likevel et høyere ambisjonsnivå.

— Handlingspakken må inneholde tilstrekkelige virkemidler slik at vi blir i stand til å oppnå større utslippsreduksjoner i fremtiden, sier samferdselsrådgiver i Norges Naturvernforbund Holger Schlaupitz. Han synes planen kunne gått lengre på visse områder.

— Den må bli konkret nok til å være et styringsverktøy i den daglige politikken som føres. På transportområdet er handlingspakken for vag. Her trengs det nærmere konkretisering av virkemidler. Det bør blant annet presiseres at penger fra bomring og veiprising må gå til å styrke kollektivtrafikktilbudet.

pressemelding.

HA-olje er et restprodukt fra oljeindustrien. Årlig tilsettes det om lag 250.000 tonn HA-olje i dekk som selges på det europeiske markedet.

HA-olje inneholder PAH-forbindelser, som står på norske miljømyndigheters liste over farlige stoffer (OBS-listen). PAH-forbindelser kan blant annet virke kreftfremkallende og påvirke hormonsystemet. Årlig slippes det ut mellom 1,2 og 2,8 tonn PAH fra bildekk i Norge.

Krever forbud mot gifter i bildekk

En rekke bildekk inneholder stoffer som kan skade miljøet - men det finnes også gode dekk uten disse giftene. Nå krever Grønn Hverdag et forbud.

De fleste bildekk tilsettes såkalte høyaromatiske oljer (HA-oljer). Disse oljene gjør dekkene mykere, og skal gi bedre veigrep. Men det går an å lage dekk med like godt veigrep, uten miljøskadelige HA-oljer, i følge Grønn Hverdag-leder Kristen Ulstein.

— Nylig vant et sommerdekk uten HA-olje en test i Tyskland. Dette beviser at mange av de store dekkprodusentene, som lenge har hevdet at det er umulig å lage gode dekk uten HA-oljer tar feil, sier Ulstein i en

Vi kjøper mer, bruker mer – og kaster mer.

BRK MNDRE!

Du har sjelden bruk for innpakningen. Velg produkter med minst emballasje. Bruk mindre.

Stavanger kommune, fagavdeling renovasjon

Vil beskytte Barentshavet

Barentshavet bør få internasjonal status som særlig sårbart, foreslår Veritas i en rapport. Norge vurderer å fremme kravet i FNs sjøfartsorganisasjon (IMO).

AUDUN GARBERG
ag@naturvern.no

Like før påske besluttet IMO å gi Østersjøen status som "Particular sensitive sea area" (PSSA). Skipstrafikken i Østersjøen kan dermed bli underlagt strengere regler enn i andre områder. Dette kan for eksempel være områder skip skal unngå, seilingsleder eller losplikt.

OPPFYLLER KRAVENE

Det norske Veritas har på oppdrag fra Sjøfartsdirektoratet vurdert mulighetene for å gi deler av Barentshavet og Norskehavet samme status. Rapporten forslår at havområde nord i Norskehavet og sør i den norske delen av Barentshavet, bør gis PSSA-status. Området strekker seg fra Helgelandskysten om lag på nivå med Mo i Rana i sør til Jan Mayen i nord. Hele Lofoten er dermed innenfor det foreslåtte området.

Veritas mener dette området oppfyller kravene IMO setter om

blant annet spesielle økologiske forhold og økonomisk betydning. Økosystemene i Barentshavet er blant de mest produktive i verden, samtidig som mange arter i området er særlig sårbare, fastslår rapporten.

ØKT TRAFIKK

Økt oljetransport er årsaken til at man nå arbeider for å beskytte sjøområdene. I 2003 passerte i overkant av 200 russiske oljetankere gjennom området, og antallet vil tredobles frem til 2015.

Samtidig vil gjennomsnittstørrelsen øke fra under 50 000 dødvekttonn til over 150 000. Veritas-rapporten påpeker at denne russiske transporten går nært kystlinjen og gjennom områder med høy tetthet av fiskerier. Olje- og gasstransporten fra norsk side i Barentshavet vil i 2015 være på mellom 400 og 700 skip.

Argumentasjonen for å opprette andre PSSA-områder har

gjerning bygd på ulykker som allerede har skjedd. Nord i Norskehavet og i Barentshavet må imidlertid argumentasjonen bygge på risikoen for fremtidige ulykker.

KUN KONSEKVENSER FOR SKIP

Miljørådgiver Sveinung Oftedal i Sjøfartsdirektoratet avviser at en eventuell PSSA-status vil få konsekvenser for fiskeriene og oljevirkosomhet i det foreslåtte området.

— Dette retter seg utelukkende mot skipsfart og berører ikke andre aktiviteter i området.

— Hvorfor er ikke et større område foreslått?

— Vi har forsøkt å være målrettet og holde oss til de mest sårbare områdene med størst behov for tiltak. Det er her vi i størst grad oppfyller IMO's retningslinjer, sier Oftedal.

VURDERER FLERE ALTERNATIVER

— Vi har bedt direktoratene

under ledelse av Sjøfartsdirektoratet om å gjennomgå alternativene vi har innenfor IMO. Det er også andre alternativer man kan vurdere, for eksempel tvungne seilingsleder utenfor territorialfarvannet, forteller avdelingsdirektør Per W. Schive i Miljøverndepartementet.

— Det er nyttig å kartlegge hele spekteret, også for å få gjennomslag i IMO. Russland motsatte seg PSSA i Østersjøen og vil være en viktig aktør i forhold til vårt område også. Derfor må vi gjøre hjemmeleksa godt, sier Schive. Han påpeker at dette arbeidet må ses i sammenheng med arbeidet for en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet.

Et forslag om strengere beskyttelse av de nordlige havområdene kan tidligst bli fremmet ovenfor IMO neste vår eller sommer.

— Terrorsikring kan vri godstransport fra sjø til vei

1.juli blir det jernring rundt havnene i Europa. Årsaken er internasjonale krav til sikring av skip og havner mot terror, og næringen er bekymret for at dette vil vri godstransporten over fra sjø til vei.

TONE MIKALSEN
tmi@naturvern.no

Som følge av 11.september vil alle havner øke sikkerheten fra 1.juli. Myndighetene skal kontrollere kaiområdet ekstra godt for å forhindre at uvedkommende får adgang til skipet samt ha bedre kontroll med laste- og

losseoperasjonene. Skipene skal også innføre tilsvarende sikringstiltak. De nye sikkerhetskravene vil øke dokumentasjonen når de ankommer havnene.

ANDRE LØSNINGER

Rune Karlsen i Rederiforbundet frykter at godstransporten vil vris fra sjø til vei der disse kon-

kurrerer.

— Dersom skipsfarten utsettes for et mer omfattende dokumentasjonsregime enn andre, kan man risikere at vareeierne velger andre transportløsninger, sier Karlsen.

ØKTE KOSTNADER

Han tror ikke økte sikkerhets-

krav vil slå så mye ut på effektiviteten, men han frykter at næringslivet vil kunne oppfatte dette som heft og plunder.

— Vil sikkerhetsreglene føre til økte fraktkostnader?

— Det er det for tidlig å si noe om. Men det vil øke kostnadene både for havnene og skipene, sier han.

NYE PRØVER VED MJØSA:

Lite gift, men fortsatt en gåte

Nye prøver fra elvesedimenter nord for Mjøsa viser lave verdier av miljøgifter. — Vi er glade for at målingene er lave, men stoffene er fortsatt tilstede, sier ingeniør Knut Bergan i Lillehammer kommune.

JORUNN GRAN
jorunn.gran@naturvern.no

En prøve av elvesedimenter som i fjor ble tatt utenfor fyllingen ved Strandtorget i Lillehammer, viste dramatisk høyt nivå av bromerte flammehemmere. Dette førte til at kommunen fulgte opp med nye prøver. Prøvene er analysert med tanke på blant annet bromerte flammehemmere, organiske miljøgifter og tungmetaller — og resultatene er opplysende.

— MÅ HA EN ÅRSAK

— Vi har ikke funnet noen ekstreme verdier nå, sier avdelingsingeniør Knut Bergan i Lillehammer kommune til Natur & miljø Bulletin. Likevel:

— Disse stoffene skulle jo ikke vært der i det hele tatt, og de må jo faktisk være tilført på en eller annen måte, sier Bergan.

Lillehammer kommune hadde gjerne sett at det ble tatt initiativ til å lage en totalvurdering av giftsituasjonen i og omkring Mjøsa. Blant annet trenger man bedre oversikt over hva som lekker fra fyllingene omkring Mjøsa.

SFT AVVENTER

Kommunen har etterlyst statlige midler til å lete etter forurensningskilder ved Mjøsa. Ifølge rådgiver Jon L. Fuglestad i Statens forurensningstilsyn (SFT) har tilsynet imidlertid bidratt med 100 000 kroner til prøvene som Lillehammer kommune nå

har analysert. Fuglestad understreker at det er en vanlig arbeidsfordeling at fylkesmennene pålegger prøver fra kommunale renseanlegg og avfallsdeponier. SFT avventer nå hva som skjer videre.

— Tiltak og opprydding ligger litt fram i tid. Først må vi være sikre på alle kildene, sier Fuglestad.

LANGTRANSPORT SKAL AVDEKKES

Norges forskningsråd har satt i arbeid med å utvikle en modell som skal identifisere kilder til forurensning i og omkring Mjøsa. Blant annet vil det bli tatt hensyn til at høye konsentrasjoner av gift i fisk kan skyldes mange ledd i næringskjeden.

Faksimile
N&M
Bulletin
08/2004.

Mulighet for langtransport av miljøgifter gjør det i tillegg spesielt vanskelig å bli sikker på forurensningskilder. Man håper at det går an å komme fram til en modell som kan kartlegge slik transport til et så konkret og avgrenset mål som Mjøsa.

— Hvis det er snakk om langtransporterte miljøgifter her, kan vi jo rydde vettet av oss uten nytte, sier Jon L. Fuglestad i SFT.

— Ingen praksis for alternativer

Statsråd Einar Steensnæs avviser at Olje- og energidepartementet har gjort noe kritikkverdig i forbindelse med utredningen av ilandføring av gass til Aukra.

JORUNN GRAN

jorunn.gran@naturvern.no

SVs Hallgeir Langeland foreslo i Stortingets behandling av ilandføringen at saken ble utsatt slik at de folkevalgte kunne få flere alternativer å velge mellom.

— Her er det kun ett alternativ å velge i, sa Langeland.

— Det er veldig utydelig hvorfor andre alternativer er valgt vekk.

ANTYDET LOVBRUDD

Norsk institutt for by- og regionsforskning (NIBR) har tidligere hevdet at regjeringen handlet i strid med plan- og bygningsloven, da den unnlot å kreve at Norsk Hydro utredet flere ilandføringsalternativer for Ormen Lange-gassen. Forsker Martin A. Hanssen hos NIBR har

Overfor Natur & miljø Bulletin avviser statsråd Einar Steensnæs at Olje- og Energi-departementet har gjort noe feil i behandlingen av saken om ilandføring av gass.

overfor NRK påpekt at fire av de mest sentrale statlige høringsinstansene på miljøsidene mente at Tjeldbergodden burde vært utredet som alternativt ilandføringssted.

VISER TIL VANLIG PRAKSIS

Overfor Natur & miljø Bulletin avviser Einar Steensnæs at departementet har gjort noe feil i behandlingen av saken om ilandføring av gass.

— Når operatøren har presentert én løsning, har det ikke vært praksis at myndighetene stiller krav om alternative løsninger, sier Steensnæs.

— STATOIL ENIG MED HYDRO

Statsråden vedgår imidlertid at Tjeldbergodden på et stadium i utredningen var et alternativt ilandføringssted som Statoil ønsket.

— Det er riktig at Statoil i utgangspunktet ønsket ilandføring av gass til Tjeldbergodden. Men etter nøyere beregninger, kom selskapet fram til at de var enige

med Hydro om at Nyhamna var mest kostnadseffektivt og det eneste forsvarlige, sier Steensnæs.

FOR DYRT Å UTREDE

Ilandføringen av Ormen Lange-gass til Aukra er forventet å koste om lag 66 milliarder kroner.

Einar Steensnæs sa i stortingsdebatten at det er arbeidskrevende og medfører store kostnader å utrede flere løsninger.

— Hvor store kostnader medfører slik utredning - det er snakk om et prosjekt til 66 milliarder her?

— Kostnadene for utredning av alternative løsninger er estimert til minst 100 millioner kroner, kanskje opp mot 150 millioner, sier Steensnæs til Natur & miljø Bulletin.

Skeptisk til utvidet vern i Sylene og Hyllingsdalen

Botaniske interesser og samiske kulturminner er begrunnelsen for vern av Sylene og Hyllingsdalen. Lokale grupper er skeptiske.

KARL H. BROX
redaksjonen@naturvern.no

Vern av Sylene og Hyllingsdalen ble vedtatt av Stortinget allerede i 1993 i forbindelse med behandlingen av "Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge".

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag begynte i 2003 arbeidet med å utarbeide verneforslagene og har drøftet foreløpige forslag til grenser med lokale referansegrupper som består av representanter for Tydal kommune,

reindriftsnæringen og de private grunneierne.

LANGS RIKSGRENSEN

Verneplanen for Sylene er i realiteten en revisjon av den gamle nedalsfredningen som ble vedtatt allerede i 1917. Dette var den første fredningen av et større landområde her i landet. Deler av fredningen ble opphevet av Stortinget i 1968 i forbindelse med reguleringen av Nedalen, og store deler av det opprinnelige verneområdet utgjør i dag bunnen av Nesjøen.

— Det nye verneområdet blir langt og smalt og vil strekke seg langs riksgrensen fra Neas løp i sør og til grensen mot Nord-Trøndelag i nord. Den delen av Sylenemassivet som ligger på norsk side av grensen, blir altså en del av verneområdet, sier rådgiver Jan Erik Andersen i miljøvernavdelingen hos Fylkesmannen i Sør-Trøndelag.

Fylkesmannen hadde opprinnelig tenkt seg et verneområde på nesten 190 kvadratkilometer. En kartlegging i fjor sommer avdekket imidlertid betyde-

lige verneinteresser også i randsonene og da særlig vest for Sankå. Miljøvernavdelingen har derfor foreslått å legge til Sankåkjolen naturreservat på seks kvadratkilometer i dette området for å få tatt vare på viktige samiske kulturminner og en del botaniske og kvartergeologiske verdier.

— Den lokale referansegruppen er imidlertid ikke uenig i denne utvidelsen, og et revidert forslag til vern blir lagt frem og diskutert med gruppen, sier Andersen.

Da Stater naturvernråd i 1986 foreslo å erstatte nedalsfredningen med et nytt og større verneområde, ble det foreslått at området skulle få status som nasjonalpark. Forutsetningen for dette var at naturvernloven skulle endres slik at nasjonalparker også skulle kunne opprettes på privat grunn. En slik lovendring er imidlertid ikke gjennomført, og Sylene vil derfor bli vernet som landskapsvernområde og naturreservat. Storparten av arealet (vel 60 prosent) eies av Thomas Angells Stiftelser mens Aune privatallmenning, Trondhjems Turistforening og Trondheim Energiverk eier resten.

Også når det gjelder verneplanen for Hyllingsdalen er den

lokale referansegruppen i Tydal skeptisk til en foreslått økning av den delen av verneområdet som ligger i Tydal.

— Vi foreslår at et vern i Hyllingsdalen som har store verdier innenfor friluftsliv, kulturminner, dyreliv og landskapskvaliteter, skal bestå av et landskapsvernområde og tre naturreservater, sier Andersen. — Til sammen vil verneområdene dekke et areal på 360 kvadratkilometer. Dette totalarealet ligger fast, men vi har i senere tid redusert arealet med cirka åtte kvadratkilometer i Roros kommune og pluss på omtrent det samme på tydalsiden. Begrunnelsen for dette er også her at vi ønsker å inkludere botaniske

interesser og samiske kulturminner i verneområdet. Også dette skal vi nå i løpet av april diskutere med referansegruppen for å komme frem til et endelig forslag.

SLUTTFORT I 2005?

— Hva er videre fremdriftsplanen for disse verneområdene?

— Målet er å få sendt sakene ut på høring for sommeren og å få oversendt dem til behandling i Direktoratet for naturforvaltning i løpet av dette året. Det betyr i så fall at begge vernesakene forhåpentlig kan bli sluttbehandlet av Miljøverndepartementet og vedtatt av Regjeringen i løpet av 2005, sier Jan Erik Andersen.

Vil kjøpe mer, bruker mer — og kaster mer.

BRK MNDRE!

Ta med handlenett eller ryggsekk når du går i butikken. Du har plastposer nok. Bruk mindre.

Stavanger kommune, tregavdeling renovasjon

DET NYE EU: Med luft, vann og søppel som hodebry

Miljølover og miljøtiltak har vært en viktig del av forhandlingene mellom EU og de ti nye medlemslandene. Unionen har bevilget et visst slingringsmonn.

JORUNN GRAN
jorunn.gran@naturvern.no

Polen, Estland, Latvia, Litauen, Tsjekkia, Slovakia, Ungarn, Slovenia, Kypros og Malta er EU-medlemmer fra 1. mai.

FIRE TYPER UTFORDRINGER

Etter at EUs toppmøte i København i desember 2002 sa ja til å slippe ti nye land inn i unionen, satte EU-kommisjonen navn på fire nøkkelutfordringer i forhandlingsfasen:

- Tilpassing av lovverk
- Innføring og håndheving av nytt lovverk
- Spesiell vekt på luftkvalitet, avfallshåndtering, vannkvalitet og industriforurensning
- Penger til miljøtiltak

BRATT LÆRINGSKURVE

Prosessen med å tilpasse de nasjonale lovverkene har tatt mye tid, og læringskurven er til tider beskrevet som meget bratt. Innføringen av EUs lovverk ser ut til å bli en spesielt stor utfordring på lokalt nivå, i og med at medlemslandenes miljødepartementer og tilsynsinstanser i stor grad vil være nyopprettede.

Også tenkemåten i forhold til for eksempel åpenhet i industrien, er annerledes i mange nye land enn i land der miljøforpliktelser er mer etablert.

3-4 ÅRS SLINGRINGSMONN

Flere av de nye landene har imidlertid forhandlet seg fram til såkalte overgangsordninger for EUs direktiver trer i kraft. Dette innebærer ifølge konsulentbyrået Environmental Resources Management (ERM) at noen land for eksempel har 3-4 år på seg før de behøver å gjennomføre EUs

Luftforurensning og farlig avfall er blant miljøutfordringene Tsjekkia står overfor.

krav til forurensningstilsyn i industrien. Også krav til vannkvalitet er det blitt lempet på i en overgangsperiode.

Uavhengige grupper har påpekt at EU-utvidelsen kan komme til å sinke EU i miljøpolitikken og innsatsen for en bærekraftig utvikling. Andre igjen har påpekt at det allerede før 1. mai fantes miljøsinken innenfor EUs medlemsmasse.

10 UTFORDRINGER TIL EU

- Polen - kullkraftverk og luftforurensninger
- Estland - oljeskiferindustri og svovelutslipp
- Latvia - forurenset overflatevann og lekkasje fra giftdeponier
- Litauen - stenging av Ignalina - og opprydding i Østersjøen
- Tsjekkia - luftforurensning og farlig avfall
- Slovakia - atomkraft og gasstrase
- Ungarn - problemer med vannkvalitet og avfall
- Slovenia - kunstgjødsel og jordforurensning
- Kypros - reduserte utslipp, men forurenser fortsatt
- Malta - dårlig miljøforvaltning og for lav skipssikkerhet

Kilde: EUs web-portal: europa.eu.int

EU setter takhøyden

— Når EU har stridigheter internt om fordeling av klimabyrdene, viser dette at Kyotoprotokollen slett ikke er død, sier Tore Brænd i Norges Naturvernforbund.

JORUNN GRAN
jorunn.gran@naturvern.no

Alle land som deltar i EUs kvotehandelsystem (ETS) har hatt pålegg om lage en nasjonal plan for fordeling av utslippskvoter — en såkalt National Allocation Plan (NAP). Tidsfristen for å levere planen var 31. mars, men flere land har hatt problemer med å holde timeplanen.

ÅTTE AV 15

I alt åtte medlemsland hadde siste uka i april levert sin NAP til EU-kommisjonen. Sverige er foreløpig det siste, etter Tyskland, Finland, Irland, Danmark, Østerrike, Luxembourg og Nederland. Storbritannia, Portugal, Belgia og Italia er blant landene som foreløpig bare har levert et utkast til nasjonal fordeling av utslippskvoter.

TYSK KRANGEL

Tysklands NAP var en av de som kom på plass i tide — etter en mye omtalt dragkamp mellom miljødepartementet og industri- og finanspolitikkerne.

— Kampen i Tyskland har

Tore Brænd i Norges Naturvernforbund.

vært mest synlig, fordi dette landet har vært en pådriver i EU i forhold til at unionen skulle påta seg klimaforpliktelser, sier energirådgiver Tore Brænd i Norges Naturvernforbund.

— Men det at denne saken skaper stridigheter, er et tegn på at Kyotoprotokollen ikke er død.

NOE VIL SKJE

Mange spekulerer omkring hvorvidt det blir kvotehandel dersom Kyotoprotokollen ikke trer i kraft. Men EUs innsats for å sette bindende mål og vedta lovverk omkring klimautslipp vil uansett ha en betydning.

— Europa har nå helt klart forpliktet seg til å motarbeide klimaendringer, uansett hva som

skjer med Kyotoprotokollen, sier Andrei Marcu i International Emissions Trading Association ifølge The Economist.

12 000 VIRKSOMHETER

Første fase av kvotehandelsystemet gjelder perioden 2005-2007, og ifølge EU-portalens presstjeneste, er flere enn 12 000 virksomheter innenfor EUs kvotehandelsystem. Systemet omfatter forbrenningsanlegg, oljeraffinerier, koksverk, jernverk, stålverk, fabrikker som produserer sement, glass, kalk, murstein, keramikk, cellulose og papir. Det varierer hvilken type virksomheter som er innenfor ETS i de ulike medlemslandene. Gjennomsnittlig har landene 50 til 400 anlegg innenfor systemet, mens de største landene har opptil 2500 virksomheter i ETS.

ENGASJERER NYE MEDLEMMER

Innen 1. mai skal også EUs ti nye medlemsstater levere sine NAPs. De baltiske statene har lagt seg i selen, og har i god tid levert utkast til planer. Det samme gjelder Slovenia.

EU-medlemmer har gift i blodet

En europeisk undersøkelse om kjemikaliepåvirkning viser at 76 forskjellige giftige kjemikalier som stammer fra industrien, befinner seg i blodet til folk.

WWF og Co-operative Bank gjennomførte blodprøver av 47 mennesker fra ulike europeiske land, blant disse 39 medlemmer av Europaparlamentet. Blodprøvene ble deretter analysert med hensyn til 101 ulike stoffer fra fem grupper, blant annet DDT, PCB, brommerne flammehemmere, ftalater og perfluoroktylsulfonat (PFOS).

Resultatet viser at 76 av 101 kjemiske stoffer som ble undersøkt, fantes i testpersoners blod. Mange er bioakkumulative og persistente, det vil si at de hopper seg opp i menneskekroppen uten å bli brutt ned.

WWF mener både antallet, typen og konsentrasjonen av kjemikalier er uakseptabelt og krever handling.

— Smutthullene som åpner for fortsatt bruk av svært skadelige kjemikalier, må plomberes. I tillegg må alle kostnader ved testing bæres av industrien selv, i tråd med føre var-prinsippet. All kjemikalieimport må være underlagt de samme strenge kravene, sier Andreas Tveteraas, fagsjef i WWF Norge i en pressemelding.

Strengere enn i Norge

Det nye GMO-regelverket i EU har trådt i kraft. Det kan få betydning for vareflyten over norskegrensa.

JORUNN GRAN
jorunn.gran@naturvern.no

Norske helsemyndigheter har vært avventende til EUs nye regelverk for genmodifiserte organismer. Begrunnelsen var at det norske regelverket allerede er strengt på dette området. Nå påpeker Gennytt at EUs nye regler faktisk er strengere enn det norske lovverket på enkelte områder. EUs direktiv som trådte i kraft 18. april, er strengere blant annet når det gjelder bearbejdede genmodifiserte forvarer, aroma- og tilsetningsstoffer og systemer for sporbarhet.

I OVERENSSTEMMELSE

Mattilsynet har gjennomgått de nye EU-reglene, og konkluderer med at "norske retningslinjer for helseisikovurdering av næringsmidler er sannsynligvis i hovedsak i overensstemmelse med EUs/EFSAs retningslinjer". Tilsynet påpeker likevel noen forskjeller.

Status idet Norge som naboland starter med å forholde seg til nye regelverk, er at EU har to typer GMO godkjent for bruk til matvarer og sju til forvarer. 13 såkalt avledede eller prosesserte genmodifiserte produkter er ifølge Mattilsynet godkjent i EU. I Norge er ingen genmodifiserte organismer godkjent, og tre GMOer er forbudt fordi de inneholder gener som koder for antibiotikaresistens. Ingen avledede eller prosesserte matvarer er godkjent her i landet, mens alle avledede eller prosesserte genmodifiserte forvarer er tillatt.

800 truede dyrearter mangler beskyttelse

Et forbløffende høyt antall av jordens mest truede arter mangler totalt beskyttelse i form av reservat.

TONÉ MIKALSEN
tmi@naturvern.no

En granskning gjort av forskere fra organisasjonen Conservation International avslører at 804 arter er utrydningstruet. 300 av de akutt truede artene lever i totalt ubeskyttet område.

Blant de 800 truede artene finner vi 149 pattedyr, 232 fugler, 12 skilpadder og 411 frosker.

Eksempler på truede arter er stjerneschildpadde fra Burma og den gulorede parakitten fra Colombia.

TOPPEN AV ISFJELLET

Forskerne som har publisert sine funn i tidskriftet Nature roper varsko og tror forskningsresultatene bare er toppen av isfjellet. For analysen omhandler ikke øgler, ormer, krokodiller og fisker. Derfor tror de at antallet truede arter er atskillig høyere.

12 skilpaddearter er utrydningstruet.

UROVEKKENDE

Forskerne synes også at det er urovekkende at disse nedslående resultatene kommer når antallet naturreservater og nasjonalparker på jorden har økt konstant i flere århundrer og nå omfatter om lag 100 000 områder, hvilket tilsvarer over 10 prosent av jorda.

Vern av Bjerkreimsvassdraget

leserinnelegg

Bjerkreim Arbeiderparti, Rogaland Arbeiderparti og Arbeiderpartiets stortingsgruppe har gått inn for å verne Bjerkreimsvassdraget i Rogaland. Dersom regjeringen støtter Arbeiderpartiet, blir det flertall for å verne vassdraget når Stortinget skal behandle den nye verneplanen for vassdrag.

Tiden for de nye store vannkraftutbyggingene i Norge er over. Ny vannkraft må komme fra prosjekter der naturinngrepene er små. Vi har bygget ut 118,3 terrawattimer (TWh) vannkraft i Norge. Om lag 340 vassdrag er vernet, tilsvarende en produksjonsevne på 36 TWh.

Innlegg sendes
redaksjonen@naturvern.no

Regjeringen har nå til vurdering et forslag om ytterligere vern av 40 vassdrag, tilsvarende 6 TWh. Blant disse er Bjerkreimsvassdraget, som er et av de siste store uberørte vassdragene i Rogaland. Bjerkreimsvassdraget har nasjonal verdi, med store kvaliteter knyttet til biologisk og geologisk mangfold. Det er også et viktig område for friluftsliv, med særegne egenskaper knyttet til landskapsbilde og kulturmiljø. På bakgrunn av dette går Arbeiderpartiet inn for vern av vassdraget, og håper regjeringens bidrar til å sikre flertall for det i Stortinget.

SYLVIA BRUSTAD, ENERGIPOLITISK
TALSKVINNE FOR AP

Siden sist

Energi

• Strømforbruket i februar i år var nær ti prosent høyere enn i samme periode i fjor, viser tall fra Statistisk sentralbyrå.

• Høyres energitalsmann Leif Frode Onarheim vil på partiets landsmøte kreve at Statoil får overta en av de tre konsesjonene for bygging av gasskraftverk i Norge, melder Dagsavisen. Statoil har lansert planer for gasskraftverk både på Mongstad og Tjeldbergodden.

• Det nye Nobels Fredsenter, som skal bygges på Vestbanetomta i Oslo, skal ha 12 vindmøller på taket, skriver Aftenposten.

Natur

• Samferdselsdepartementet godtar forelegget på én million kroner etter ulov-

lige inngrep i Opo-vassdraget i Oddadalen, skriver Bergens Tidende.

Arter

Ap og SV vil ha ulv på hele østlandsområdet, ikke bare øst for Glomma slik regjeringen har foreslått. Regjeringspartiene har ifølge NTB signalisert forhandlingsvilje og et forlik kan dermed være innen rekkevidde. Stortingets miljøkomité skal avgi innstilling om ulv og andre rovdyr 5. mai.

• Byrådsleder Erling Lae (H) ønsker i Dagsavisen ulven velkommen til Oslo. — Norge som kulturnasjon bør bidra til å opprettholde en ulvestamme. Da kan ikke vi i Oslo si at det skal skje så langt vekk fra oss som mulig, sier Lae.

• Høyres næringspolitiske talsmann Ivar Kristiansen, går inn for storstilt norsk selfangst i nordområdene, melder NTB. Selbestanden kan spise så mye som 500 000 tonn torsk og 3,4 millioner tonn lodde årlig, viser meldingen om sjøpattedyr som Stortinget nå skal behandle.

• Svenske og norske bygdeorganisasjoner som kjemper for ulvefrie soner mener kong Harald og kong Carl Gustav trekke seg ut som kongelige beskyttere av Verdens Naturfond (WWF), melder Aftenposten.

Miljøgifter

• Miljøverndepartementet og SFT foreslår at produsenter og importører av isolerglassruter får plikt til å delta i godkjente retur-systemer for kasserte PCB-holdige ruter.

• Nattøy, t-skjorter og barnetøy fra Disney-konsernet inneholder miljø- og helseskadelige stoffer som ftalater, organiske tinnforbindelser og tungmetaller, viser en Greenpeace-rapport, ifølge NTB.

Atomkraft

• Britiske myndigheter har bestemt seg for å stanse utslippene av det radioaktive stoffet technetium-99 fra Sellafield, melder NRK. Den utprøvde metoden har en rensegrad på nesten 98 prosent.

Klima

• Regjeringen oppretter et fond på to milliarder kroner for å utvikle gasskraftverk som er i stand til å håndtere CO₂-utslipp. Et statlig innovasjonsselskap etableres i Grenland for å styre pengene, skriver Aftenposten.

• Dagens høye innhold av stoffet DEET i insektmidler vil bli forbudt, melder Miljøverndepartementet.

konsekvenser for selskapets planer om å bygge et forurensende gasskraftverk på Mongstad.

• Mesteparten av kuttene som er nødvendig for å tilfredsstille kravene i Kyoto-avtalen, skal foretas i Norge, lover statsminister Kjell Magne Bondevik ifølge Aftenposten.

• Midt-Norge vil bli hardest rammet av fremtidens klimaendringer, sier seniorforsker Karen O'Brien, ved Cicero til Dagsavisen. En stor sysselsetting innen landbruket er en av årsakene til landets dårlige tilpasningsevne.

Helse

• Forurensing fra diesel-eksos er en større helsefare enn asfaltstøv, viser forskning ved Nasjonalt Folkehelseinstitutt. Partiklene fra diesel-eksos er svært små; og blir derfor svevende mye lenger i luften enn andre tyngre, grovere partikler, skriver Aftenposten.

Miljøtorget

VELUX
TAKVINDUER
www.VELOUX.no

Sør-Trøndelag
Fylkeskommune

NIF
Vi som jobber på jernbanen er stolte
fordi vi også gjør en innsats
for et bedre miljø.
Norsk Jernbaneforbund

NOFO
www.nofo.no

kalenderen

11. - 11. MAI

Vassdrags- og energiseminar
Røde Kors Konferansesenter,
Oslo. Arr: Samarbeidsrådet for
Naturvernsaker,
Tlf. 22 82 28 83

13. MAI

GRIP forum med utdeling av
miljøprisen Glassbjørnen
www.grip.no/gripforum/2004/

3. JUNI

Seminar om helse og partikler i
Oslo
Arr.: Bedre Byluft/ Vegdirekto-
ratet og SFT,
Tlf. 22 07 34 88

15. - 16. JUNI

Energiutfordringer i fremtidens
bygg. Grimstad.
Arr: Høgskolen i Agder,
Tlf. 37 25 30 10

12. - 15. AUGUST

Vassdragstreff for vern av Vefs-
na
www.vernvefsna.com

redaksjon

REDAKTØR:

Audun Garberg | Tlf. 22 40 24 25
ag@naturvern.no

REDAKSJON:

Jorunn Gran | Tlf. 22 40 24 23
jorunn.gran@naturvern.no
Tone Mikalsen | Tlf. 22 40 24 24
tmi@naturvern.no

ADRESSE: Pb 342 Sentrum, 0101 Oslo
Tlf. 22 40 24 00 | faks 22 40 24 10
Mail: redaksjonen@naturvern.no
www.nmb.no

ABONNEMENT: 290 pr. år/privat/ 650 pr. år
(bedrifter) ANNONSER: HS Media,
tlf. 62 94 10 30, faks 62 94 10 35

UTGIVER: Norges Naturvernforbund
TRYKK: Gan Grafisk as
NESTE UTGAVE: 14.05.2004

Elvenes ti-på-topp

Tallene viser laks, sjørøret
og sjørøye i tonn.

	2002-2003
Tana m/ bi-elver	104,0-86,1
Gaula	32,8-38,6
Orkla	36,6-33,3
Namsen	20,7-27,8
Numedalslågen	24,4-19,3
Drammenselva	10,2-15,9
Altaelva	14,8-15,1
Tengs-, Bjerkreimselva	12,1-14,1
Stjørdalselva m/ Sona	6,2-10,4
Vefsnassdraget	5,9-9,8

Vefsna i Nordland er infisert av
lakseparasitten gyrodactylos
salaris, men den er fremdeles
en god sjørøretelv.

Truede elver på fangtstoppen

Både Vefsna og Bjerkreimsvassdraget er på elvenes ti-på-topp
når det gjelder fangst av laks, sjørøret og sjørøye.

STONE MIKALSEN
tmi@naturvern.no

Statistisk sentralbyrå har nå
summert fjorårets fangst til i alt
577 tonn laks, sjørøret og sjørøye
i norske elver. Det er en øk-
ning på 60 tonn eller drøyt 10
prosent fra i fjor. De utbyggings-
truede vassdragene Bjerkreim og
Vefsna er begge på ti-på-topp
lista. Bjerkreim i Rogaland økte
fangsten fra 12,1 tonn i 2002 til
14,1 tonn i fjor.

— Bjerkreim er en totalt
sykdomsfri elv hvor det heller
ikke drives oppdrett i innløpet
av elva. Elva har et stort poten-
sial for produksjon av laks. I
2000 ga salg av fiskekort og
ringvirkninger av dette 6 mil-
lioner kroner i kassa, sier Ståle
Undheim i organisasjonen Vern
Bjerkreim.

MEST SJØRØRET

Vefsna i Nordland er infisert av
lakseparasitten gyrodactylos sa-
laris, men den er fremdeles en
god sjørøretelv. I fjor økte fang-
sten av laks, sjørøret og sjørøye
fra 5,9 til 9,8 tonn.

Ifølge Snorre Vollen i organi-
sasjonen Vern Vefsna har sjørø-
retfangsten eksplodert.

— 6,9 av de 9,8 tonnene be-
stod av sjørøret, understreker
han.

Årsaken til at det ble tatt rela-
tivt lite laks, er at det ikke har
blitt satt ut smolt de siste årene
og heller ikke lakseparasitten
gyrodactylos salaris er det gjort
noe med etter at den ble påvist
i 1978.

VERNEPLANEN

Både Vollen og Undheim håper
de gode fangstresultatene kan
påvirke utfallet av verneplanen

for vassdrag når olje- og energi-
minister Einar Steensnæs legger
fram innstillingen i neste måned.

— Biologisk mangfold skal
prioriteres høyt, og leder av
energi- og miljøkomiteen, Bror
Yngve Rahm, er klar over Bjerk-
reims potensial, sier Undheim.

Han legger til at det har vært
en intensjon med verneplanen
at den skal inneholde et repre-
sentativt utvalg av norsk vass-
dragsnatur.

— Vefsna og Bjerkreim stil-
ler i så måte i en særklasse blant
vassdragene som er vurdert. De
er begge et helt enestående styk-
ke norsk vassdragsnatur. Ingen
annen nasjon i Europa kan skil-
te med større variasjon i vass-
dragsnatur, så nå må miljøvern-
minister Børge Brende vise norsk
"regnskogsansvar" og få vernet
disse unike vassdragene, sier
Undheim.

*"Men i et land som aksepterer at rundt 300 mennesker dør i
trafikken hvert år uten at noen etterlyser utryddelse av bilen,
er rovdyrene blant våre mindre bekymringer"*

LEDER I SVALBARDPOSTEN